

Süleyman ERYİĞİT

İnsanın kendini tanıması için ötekine ihtiyacı var. Biz kendimizi ve kendi farkımızın idrakine ancak bizden farklı olan hemcinslerimizin özelliklerine bakarak varabiliyoruz. Bu nedenle “öteki” kavramı yanlış ya da olumsuz bir anlama tekabül etmez. “Öteki” kavramını olumsuzlaştıran bizim öteki tanımından sonraki aşamalarda ötekine yüklediğimiz muhtevaya (veya onun kendini tanımladığı anlama) bağlı olarak tavır alışlarımızdır. Yani kısaca söylemek gerekirse “öteki” tanımı bir zarurete yaslanmakta, ötekileştirme ise pragmatist bir pratiğe tekabül etmektedir.

Öteki; yani ben/biz’e karşı diğerleri bir gerçekliktir, tabiidir, zaruridir. Ötekileştirme ise siyasal, kültürel ya da sosyal bir tavır alıştır, bir ilişki kurma biçimidir.

Son aylarda ülkemizde, “öteki” ve “ötekileştirme” üzerine çok şey yazıldı, söylendi ve halen de yazılıyor ve söyleniyor. Özellikle Türk Milliyetçiliğine saldıranlar, toplumun tarihten geleceğe en sahih damarını teşkil eden Türk Milliyetçiliği fikrine itibar kaybettirerek onu geriletmek ve zayıflatmak amacıyla, Türk Milliyetçiliği’nin de diğer tüm milliyetçilikler gibi kendisini “öteki” ve “ötekileştirme”den ürettiğini iddia ettiler. Bunu yapmakla, kendisini Türk Milliyetçisi olarak tanımlayan muhiti, sağlıklı (patolojik) bir “öteki” ve “ötekileştirme” üzerinden var olan tepkisel bir duygusal tavrın; derinliği olmayan basit bir refleksin mümessili gibi göstermek istediler. Ve aslında bunu yaparken kedi kendileriyle de tenakuza düşerek bu ülkenin milliyetçilerini “ötekileştirdiler”. Bu bizim aydınların iki yüz yıldır kurtulamadıkları kafa karışıklığının çok tipik bir tezahürü idi.

Aydınlarımızın iki yüz yıldır değişmeyen sakat bir tavrı var: İki dünya arasında, çok temel farklı arka planlara; tamamen farklı tarihsel geçmişe dayanan sosyo-kültürel, sosyo-ekonomik yapı farklarına rağmen, kendi dinamiklerimize birebir Batı’lı kavramlarla, yine bu kavramların birebir Batı’daki olgusal karşılıklarıyla bakmak. “Öteki” ve “ötekileştirme” kavramları da bu sakat bakış açısından kendini kurtaramadı.

Batılının ve batılı kavramlarla bize bakan yerli aydınların aldığı anlamda “öteki” ve

ÖTEKİ, ÖTEKİLEŞTİRME VE TÜRKLER

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.
Perşembe, 05 Mayıs 2011 15:10 -

“ötekileştirme” bizim zihniyet dünyamıza ait kavramlar değil. Az yukarıda belirtildiği gibi, pek tabii ki bizde de insan tabiatının tabii bir sonucu olarak geldiğimiz coğrafyalarda bize benzemeyen, bizden farklı “ötekiler” hep olageldiler ama bunlar hiçbir zaman Batılının anladığı ve uyguladığı anlamda “ötekileştirilmediler.”

Batının ötekileştirme eyleminin pratik sonucu, kendisi dışında kalan diğer tüm insanları, daha aşağı ırklar olarak algılama tarzında ortaya çıkmıştır. Bu nedenle Batılı ötekileştirdiği insanları ya yok etmiş, ya asimile etmiş ya da köleleştirmiştir. Asimile ettiklerini dahi birinci sınıf insanlar klasmanına çıkartmakta Batı halen zorlanmaktadır. Bu tespitimizin doğruluğunu göstermek için okuyuculara şu örnekleri hatırlatmakta yarar bulunmaktadır. Bugün için başta ABD’de olmak üzere tüm Amerika kıtasında Kızılderili (yerli) nüfus yok denecek kadar azalmıştır. Yine ABD’de siyah Amerikalılar ve Latinler (Hispanikler) halen dışlanmaktadır. Özellikle nüfusu hızla artan Hispanikler, Sovyetler Birliği’nin yıkılmasından sonra ABD için ihtiyaç duyulan “öteki”ni “Medeniyetler Çatışması ve Dünya Düzeninin Yeniden Kurulması” isimli makalesinde (bu makale daha sonra kitap haline getirilmiştir) Müslümanlar ve Konfiçyüsyen kültür olarak gösteren Huntington tarafından bir tehdit unsuru olarak anlaşılmasına; buradan hareketle ABD derin devletine tedbirler önerilmektedir.

Avrupa’da da durum bundan farklı değildir. Avrupa uygarlığının kökünde bulunan sömürgeleştirme faaliyetleri ve bunun uygulanma biçimleri hafızalarımızda canlılığını halen muhafaza etmektedir. Çünkü sömürgecilik bir ötekileştirmedir. Çünkü kendinize benzemeyenleri ötekileştirmeden sömüremezsiniz. Coğrafi keşiflerin başlamasıyla birlikte Avrupa yoğun bir sömürgeleştirme faaliyetine girişmiştir. Ulaşılan coğrafyalardaki tüm insanlar daha aşağı insan türleri; bunların ve coğrafyalarının sahip olduğu tüm imkânlar ise insan ırkının yüksek temsilcileri olarak kendilerini gören Avrupalının, kayıp serveti olarak mütalaa edilmiştir. Çok eskilere gitmeden daha yirminci yüzyılın ortalarında Nazi Almanyası’nda yaşanan Yahudi soykırımı, bundan henüz 15 yıl önce Bosna’da yaşananlar, geçtiğimiz yıl içinde Paris Banliyölerinde yaşanan olayların tümü Avrupalının “öteki” ve “ötekileştirme” bakış açısının yansımalarıdır. Keza AB’nin kendisini Yahudi-Hıristiyan gelenek üzerine inşa edilmiş çağdaş bir Roma olarak görmesi, Avrupalının zihninde “öteki” ve “ötekileştirme” anlayışının ne kadar canlı olduğunun taze örnekleridir.

Bizim geleneğimizde kendini tanımlamada sadece bir araç olması anlamında bir “öteki” kavramının var olduğunu, ancak Batı’lı anlamda “ötekileştirme”nin olmadığını iddia ettik. İnsafli bir bakış açısıyla bu iddiamızın haklı olduğu teyit edilir.

Bizim geleneğimizde Batı’lı anlamda “öteki” ve “ötekileştirme”nin bulunmamasının nedenleri olarak iki hususun önemli olduğunu düşünüyorum.

Bunlardan birincisi, Ortaçağda Avrupalının birbirlerine yabancı ve hatta düşman kentler biçiminde yaşanan sabit sosyal hayatına karşılık, Türk Milleti'nin ikibinbeşyüz yıllık bilinen tarihi içerisinde Büyük Okyanus'tan Avrupa'nın kuzeyine kadar uzanan çok geniş bir coğrafyada devamlı hareket halinde olması; devamlı yabancı kültürlerle karşılaşması; bu karşılaşmalarda "öteki" olanı yok etme yerine onlardan aldıklarıyla yeni bir kültür üretmeyi başarabilmesi birinci önemli farkı oluşturur. Bu ilişkide "ötekiler" kendileri olarak kalma ya da kültürel senteze katılmada tamamen özgür oldular. Tersine Avrupa içlerine uzanan bazı Türk topluluklarının ötekileşmeden kurtulabilmek için 'Hıristiyanlaştıklarını ve Slavlaştıklarını görüyoruz: Bulgarlar ve Macarlar bunlara örnek olarak gösterilebilir.

İkincisi ise Türklerin Müslümanlaşması ile beraber, zaten var olmayan bir "ötekileştirme"nin bu defa İslam Hukuku'nun bir sonucu olarak; rengine, ırkına, diline bakmaksızın tüm insanları Allah'ın şerefli varlıkları olarak tanıyan İslam inancının ve bu inanç üzerine inşa edilen sosyal (ve siyasal) hukuk sisteminin sonucu olduğunu belirtmek gerekir kanaatindeyiz. Bu iki nedenden dolayı Türkler tarihin hiçbir devresinde Batılı anlamda "öteki" ve "ötekileştirme" anlayışına sahip olmadılar. Bundan dolayı bir Cihan Devleti olan Devlet-i Aliyye yıkıldığında bu devletin siyasal coğrafyasında otuza yakın devlet çıkabilmiştir.

Günümüze gelince, "refleksif" bir şekilde toplumun bazı kesimlerinde görülen, gayrimüslim ya da gayritürk Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarına zaman zaman alınan tavırları, bir "ihanete uğramışlığın"; yani "merhamete karşılık ihanet görme" psikolojisinden kaynaklanan bir öfkenin dışı vurumu olarak anlamak gerekiyor. Bu tavır dahi yine de Batı'lı örneklerine bakıldığında masumdur. Nitekim Ermeni terör örgütlerince şehit edilen onlarca diplomatımıza rağmen Türkiye'de bir tek Ermeni vatandaşımızın burnu kanamamıştı. Çünkü bu coğrafyadaki yüzlerce yıllık tarih içinde oluşmuş olan ortak kültür ve insani değerler, tüm sorunlara ve ihanete uğramışlık psikolojisine rağmen belki insanlarımızın zihinlerinde bir "öteki" imajını beslemeye devam etti lakin, çok şükür asla bir "ötekileştirme" psikolojisini beslemedi, beslemiyor. Bu sonucun ortaya çıkmasında hiç şüphesiz Türk Milliyetçiliği'nin Batılıların zihni şablonlarındaki nasyonalizmle benzerliğinin olmamasını en büyük etken olarak kabul etmek gerekiyor. Çünkü bizim milliyetçiliğimizi binlerce yıllık Türk Tarihi belirliyor ve bu tarihin hiçbir döneminde dışlayıcı veya yok edici bir "ötekileştirme" düşüncesi olmadı. Tüm insanlık Allah'ın şerefli kıldığı müstesna varlıklar olarak kabul edildi. Bunun sonucu ise apaçık bir gerçeklik olarak, farklılıkların korunması, yaşatılması ve günümüze taşınması olmuştur.

Tarihi dikkatle ama insafla okuduğumuzda şunu görürüz: Batı egemenliğini sürdürmek için bir "öteki"ne ihtiyaç duymuş; buradan hareketle var olanı "ötekileştirmiş", var değilse üretmiştir. Biz ise en kötü zamanlarımızda dahi sadece var kalabilmek için "öteki" kavramını gündemimize aldık. Bugün eğer toplumda kimilerinin dediği gibi bir "öteki" ve "ötekileştirme" eğilimi

ÖTEKİ, ÖTEKİLEŞTİRME VE TÜRKLER

Ömer Faruk Hüsmüllü tarafından yazıldı.

Perşembe, 05 Mayıs 2011 15:10 -

---

gözleniyorsa bu var kalabilmek için gözlenen bir refleksten başka bir şey değildir. Bunun da nedeni ciddi emarelere dayanan tehdit algılamalarıdır. Bu coğrafyanın “hak edilmiş olmak” bakımından millet-i hakimesi olan Türkler, tarih içinde gösterdiği onca insani tavır, tarz ve merhamete rağmen “ötekileştirildiği” hissine kapılmışlardır.

Bütün bunlara rağmen unutmamak gerekir ki “ötekileştirme” iki yönlü sonuç üreten bir dinamiktir. Çünkü “ötekileştirdiğinizde” “ötekileşirsiniz”. İşte bu nedenle adalet, istikrar üzerine oturmuş bir dünya düzeni hedefliyorsanız -ki Türk milliyetçiliği böyle bir dünya tasavvuruna sahiptir-, bu halde kimseyi “ötekileştiremezsiniz”; onlar kendilerini ötekileştirse bile.